

**МОДЕРНІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГО-МЕТОДИЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ
ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СЕКТОРА БЕЗПЕКИ І
ОБОРОНИ**

УДК 355.237:159.91

Лавриненко Ніна Юріївна,
*кандидат фізико-математичних наук, доцент
провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу
Воєнно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка;*

Лисенко Світлана Анатоліївна,
*кандидат педагогічних наук
провідний науковий співробітник науково-дослідного відділу
Воєнно-дипломатична академія імені Євгенія Березняка*

Анотація. Розглянуто комплексну методику психофізіологічної саморегуляції функціональних станів майбутніх фахівців сектора безпеки і оборони для профілактики та психокорекції їх дезадаптивних станів.

Ключові слова: професійна компетентність, комплексна методика психофізіологічної саморегуляції, стресори, особистість, психологія безпеки.

Актуальність дослідження. В умовах консцієнтальної війни керівництво держави висуває підвищені вимоги до професійної компетентності та рівня розвитку фахівців сектора безпеки і оборони (СБіО) як до особистостей, діяльність яких пов'язана з інтенсивним впливом стресорів різної етимології, що може призводити до дезадаптації, нервово-психічних та психосоматичних порушень. Тому одним з актуальних завдань сьогодення є підготовка фахівців СБіО нової генерації із супрематичним рівнем професійної компетентності, сформованих професійно важливих якостей (ПВЯ), індивідуально-особистісних особливостей (ІОО) та якостей активно діяльнісної особистості з домінуванням аналітично-креативного мислення на фоні широких особистісних можливостей, де методикам психофізіологічної саморегуляції функціональних станів (ПФС) має належати важливе місце в системі їх неперервної освіти.

Отже, актуальність дослідження полягає в розробленні комплексної методики ПФС майбутніх фахівців СБіО, визначається геополітичними умовами сьогодення та необхідністю нівелювання стрес-впливу, що зумовлює трендовість модернізації психолого-дидактичних та психолого-методичних засад неперервної освіти, спрямованої як на профілактику та психокорекцію дезадаптивних станів, так і на підвищення ефективності розвитку особистості та психофізіологічної готовності до професійної діяльності.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що науковці та багато інших дотримуються загалом спеціальних підходів – фізіологічного, особистісного, когнітивного, соціально-психологічного та інших. Але адекватне вирішення проблеми профілактики та психокорекції дезадаптивних станів та ПФС фахівців СБіО в системі неперервної освіти потребує інтеграції знань із різних галузей науки і практики, системного мислення та розроблення комплексної методики ПФС з урахуванням екстремальних умов їхньої професійної діяльності, що є однією з актуальних, трендових і практично важливих тем із сфери психології безпеки для формування в них необхідного рівня розвитку особистості та їх професіоналізму.

Мета статті – розроблення й апробація комплексної методики ПФС для профілактики та психокорекції дезадаптивних станів та розвитку особистості майбутніх фахівців СБіО в системі неперервної освіти для підвищення якості та результативності їх професійної діяльності, зважаючи на сучасні умови та трендові освітні напрями.

Завданнями статті є моніторинг та аналіз науково-методичних та спеціальних джерел у напрямку підвищення ефективності та якості підготовки майбутніх фахівців СБіО для дій в екстремальних умовах; визначити ефективні методики ПФС, які забезпечать сталий розвиток особистості майбутнього фахівця СБіО; розробити й апробувати

змістовно-функціональну модель комплексної методики ПФС майбутніх фахівців СБіО.

Методи та методики дослідження: теоретичні (контекст-аналіз), емпіричні (опитування, констатувальний експеримент), розвивальні (формувальний психолого-педагогічний експеримент), обробка та інтерпретація результатів (методи математично-статистичної обробки).

Виклад основного матеріалу дослідження. Проблема профілактики та психокорекції дезадаптивних станів у майбутніх фахівців СБіО, що негативно впливають на розвиток особистості значно виходить за межі фізіологічної та медичної емпірії і пов'язана з формуванням і розвитком у них адаптивних механізмів довільної та мимовільної психофізіологічної саморегуляції, розвитком такої базальної властивості особистості, як адаптивність, формуванням валеогенної мотивації та валеогених властивостей майбутніх фахівців СБіО. Їх професійна діяльність висуває супрематичні психологічні та психофізіологічні вимоги, що потребує застосування під час їх підготовки нових комплексних методик, спрямованих на підвищення рівня розвитку особистості і професійної компетентності одночасно. Для цього ми розробили анкети, провели опитування експертів і респондентів щодо профілактики та психокорекції розвитку особистості та необхідності вживання номенклатури методик ПФС. Надійність та вірогідність нашого дослідження забезпечувалися різноплановим теоретичним аналізом проблеми, відповідністю застосованих методів завданням дослідження, адекватним апаратом математичної обробки даних, достатньо репрезентативною вибіркою респондентів.

Математично-статистична обробка отриманих результатів показала, що майже 79 % експертів і респондентів вважає, що під час фахової підготовки майбутнім фахівцям СБіО необхідно оволодіти методиками ПФС; 48 % – що профілактика та психокорекція дезадаптивних станів сприяє підвищенню рівня професійного розвитку фахівця, його ПВЯ, ІОО;

38 % – що фахівець має самостійно вміти адаптуватися до будь-яких стресових ситуацій і подолати стрес, оскільки відсутність навичок ПФС негативно позначиться на рівні розвитку особистості в контексті адаптації до виконання професійних завдань в екстремальних умовах та не сприяє подальшій практичній роботі. Зважаючи на розуміння переважної більшості респондентів того, що супрематичний рівень розвитку особистості та професійної компетентності забезпечують не лише соціальна адаптація і рівень ІОО, ПВЯ, а й здатність до саморегуляції та самоконтролю, ми разом з експертами провели відбір та апробацію методик ПФС, серед яких доцільним виявилось використання загальних і спеціальних методик ПФС. Гарантією успіху їх використання, безумовно, є бажання майбутніх фахівців СБіО здобувати знання сучасного рівня та розуміння необхідності особистісного розвитку у комплексі з психофізіологічною підготовкою як складовою професійної компетентності. Відтак, зважаючи на отримані результати, було сформовано номенклатуру методик і розроблено комплексну методику ПФС для використання її в системі неперервної освіти майбутніх фахівців СБіО.

Висновок. Розроблена комплексна методика ПФС для профілактики та психокорекції дезадаптивних станів у фахівців СБіО є досить прогресивною на сучасному етапі їх підготовки; має достатнє теоретичне підґрунтя, чіткі прагматичні стимули та реальне практичне значення у формуванні професійної компетентності супрематичного рівня у майбутніх фахівців СБіО, а у взаємозв'язку з їх професійною і психофізіологічною підготовкою сприяє здобуванню фахових знань, формуванню практичних навичок, розвитку професійних умінь і оптимального рівня розвитку особистості фахівця СБіО.

Перспективи подальших досліджень – розробка методичних рекомендацій для використання майбутніми фахівцями СБіО комплексної методики ПФС під час вивчення ними дисциплін лінгвістичного циклу.

Список використаної літератури:

1. Ашаніна, Є. Н., Бухвостов, А. В. (2011). Психологічні особливості копінг-поведення спеціалістів екстремальних професій. мед. біологія і соціально-психологічні проблеми безпеки в звичайних ситуаціях. (3), 16-23 [українською мовою].
2. Розов В. І. (2004). Формування і розвиток механізмів адаптивної психофізіологічної саморегуляції. Проблеми вищої школи. (81), 87-92 [українською мовою].
3. Рибніков В. Ю., Кузьменко А. А. (2013). Психологічні особливості совладаючого поведення особистого складу спасальних військових формування. Вестник психотерапии. (50), 98-104 [українською мовою].

ТЕОРЕТИКО-ПРАКТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ ГРУПИ САМОПІЗНАННЯ ТА САМОДОПОМОГИ ДОПОМОГИ У ПОЗИТИВНІЙ ПСИХОТЕРАПІЇ Н. ПЕЗЕШКІАНА

УДК 159.9

Лукова Майя Дмитрівна,
*кандидат державного управління
старший викладач кафедри управління та адміністрування
КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»
практикуючий психотерапевт*

Анотація. У статті описано теоретичні особливості роботи групи самодопомоги та самопізнання у позитивній психотерапії. Коротко викладено авторські практичні методики створення та функціонування групи.

Ключові слова: групова робота, позитивна психотерапія, психосоматика.